

”Keskellä kylää on Härkösen talo . . .”

Puumala-lehti ja muut lähteet

Vanha hyvä aika elää ihmisten mielissä, vaikka arkityötä helpottavat keksinnöt olivat tekemättä. Ihmisillä oli aikaa! Iltaisin oli tapana kokoontua johonkin kylän taloon tai tultiin ”yökuntiin” kirkolle. Piirileikkejä, seuraleikkejä, jutustelua, kuulumisia ja asiantynkää joskus. Puumalan kirkonkylän keskustassa suosittu kokoontumispaikka oli Härkösen talo. Kotiseutuyhdistys Puumala-Seura, joka mm. julkaisee Puumala-lehteä, omistaa paikan. Yhdistys säilyttää näin tavoitteidensa mukaisesti alkuperäisellä paikallaan palan vanhaa Puumalaa.

Perimätiedon mukaan talon vanha osa on noin vuoden 1776 savutupa (savupirtti). Talo oli pappilan torppa. Torpparioikeuden saamisaika ei selviä helposti, sillä Puumalan kirkonkirjoja on tuli tuhonnut. Olisiko muuta tietä saada aika selville? Vero- ym. luetteloista?

Härkösen veljekset eli ”Rummin pojat” ostivat vuokraoikeuden Erkki Taunonisä Hämäläiseltä 1902. T. Hämäläinen mm. kunnanvaltuutettu 1960-1970 luvuilla.

1900-luvun alussa tupa oli pohjapiirrokseltaan samanlainen kuin nykyisin yli 100 vuotta myöhemmin vuonna 2008. Ilmeisesti myös koko talo kaksine kamareineen. Eteinen talon keskellä ulottui koko talon läpi. Vasta ”Poika -Kalle”, s.1904, aikuisena muutti eteisen toisen puolen asuinkäyttöön. Talo oli ennen korkeampi. Siinä oli myös vinttikamarit. Vintillä on vieläkin neljä varvia nokisia hirsiä. Ulko-oven vieressä katonrajassa vasemmalla on yläkerroksen purkamisen jälkeen tarvittu luukkua, joka näkyy Puumala-lehden kuvassa vuodelta 1973. Talo on noin 16 m pitkä, leveys n. 8 m. Tupa on 7,5 m x 8 metriä. Uunit ovat vanhoja kiviuneja. Kamarin pystyuunissa on vieläkin juska, joka toimii samalla ilmanvaihtoluukkuna. Tuvan uuni on rakennettu hirsijalustalle. Uunin arina on 1,90 m pitkä ja lähes metrin levyinen. Lattia on uusittu 1930. Laipio eli sisäkatto on alkuperäinen. Katto ja seinät kiiltelevät mustuuttaan. Navetta oli kooltaan 30 m x 12 m. Se sijaitsi suunnilleen urheilukenttää kiertävän tien alkupään kohdilla. Sauna oli 10 m x 5 m kokoinen savusauna muuripata-eteisineen. Härkösen talon riihi on vieläkin alkuperäisellä paikallaan. Se on nyt Ville ja Tyyne Hulkkosella.

Torpan vuokraoikeuden 1902 ostaneet ”Rummin pojat” olivat olleet arentilaisina Ahoinpellon entisessä virkatalossa, jota hoviksi tai kartanoksi kutsuttiin. Ahoinpelto on kolmisen kilometriä kirkolta Imatralle päin oikealla puolella mäellä. Tila oli asioitsija Alfred Pastisen perheen hallussa 1900-luvun alussa. Kallella oli vaimona Johanna o.s. Avelin, Hannaksi kutsuttu. Heille syntyi kuusi lasta, joista vanhin oli myös Kalle, s. 1904. Kutsumanimiksi alkoi vakiintua ”Isä-Kalle” ja ”Poika-Kalle”. ”Poika-Kalle” ja hänen vaimonsa Elma o.s. Korppinen olivat Härkösen talon viimeiset asukkaat. Talon asukkaiden määrä oli 1930- ja 40-luvuilla suurimmillaan yli 20 henkeä. Tyypillinen itäsuomalainen suurperhe: vaimo Hanna ja ”Isä-Kalle” ynnä hänen perheettömät veljensä, Hannan ja Kallen kuusi lasta sekä 1940-luvun puolivälissä lasten puoliso lapsineen (kahdeksan lasta) kuin myös Toppkoffin mummo kammarissa. 1940-luku oli sota-ajan ja sodan jälkeisen ajan ankaraa asuntopulaa, tarvikepulaa. Vaikka omaa väkeä oli suuren tuvan täydeltä, kyllä siihen mahtui vieraitakin. Pitäjän perukoilta tultiin yöksi kirkolle asioille ja kaupalla, apteekissa ym. käynnin takia. ”Pitäjiltä” eli muilta kyliltä tulevilla oli tavallaan ”nimikkotalo”, mihin kirkko- tai asiointimatalla majoituttiin. Ei pitäjiltä tullessa ehditty enää illaksi kotiin, sillä matkanteko kävellen, hiihtäen, veneellä, kelkalla, hevospelillä vei aikaa. Säässä kuin säässä!

Härkösen navetassa oli kahdeksan lehmää ja tallissa pari kolme hevosta, mutta talliin mahtuivat yövieraidenkin hevoset.

Iso savusauna oli erikoisuus. Härköset lämmittivät sisäänlämpiävää saunaa metrin mittaisilla haloilla. Kun vain ani harvalla kirkonkyläläisellä oli oma sauna, väki kerääntyi Härkösen saunaan lauantaisin. Saunan lämmitys alkoi varahain aamulla, niinpä löyly ei loppunut kiukaasta eikä kuuma vesi muuripadasta. Kallen mukaan ”pojat” olivat kuin sairaita, jos kylpijöitä ei tullutkaan suurin joukoin.

”Poika-Kalle” talon viimeinen isäntä oli monitoimimies: monttööri, autojen, radioiden, puhelinten korjaaja, parturina hiustenleikkaaja! Kalle oli yksi Puumalan Puhelinyhtiön vikamiehistä. Hän korjasi käsivälitteisen puhelinlaitoksen vikoja kylien puhelinkeskuksissa ja kirkolla apunaan ”vaimo” kuten hän Elmaansa kutsui. Kalle oli pitäjän pitkäaikaisen nimismiehen ja kunnalliselämän vaikuttajan Aarni Puupposen käyttämä kuljettaja: sekä nimismiehen oman auton että ”pirssin”, kun Kalle harjoitti vuokra-autoilijan ammattia. A. Puupposen poika Ukun muistissa lienee tietoa kalastuksesta sekä Kallesta ja Kallen jutuista. Lainaus Puumala-lehti: ”Kun Kalle alkaa kertoa, sitä tulee kuin narua. Kertoo vähän sitä, vähän tätä, hypähtää jo kolmanteen. Kuka meistä osaisi vetää kolmea tarinaa yhtäkaaa? Ja totisesti kaikki tulee kerrotuksi. Tapahtumista Kallella ei ole puutetta. . .”.

Yhdessä kamarissa asui Topkoffin mummo, (1910-20 luvuilla?). Hänen mukaansa talolle tulevaa tietä nimitettiin leikkisästi Topkoffin kujaksi, koska siihen aikaan tie talolle oli vaativampi: Keskustien ja urheilukentän välillä oli kaikkiaan seitsemän porttia, jotka kulkijan piti avata. Portit olivat karjan ja viljelysten takia välttämättömiä. Rouva Topkoff paistoi tuvan uunissa erittäin herkullisia pullia, joita hän möi omakustannushintaan. Lasten mieliin jäi, että rouva oli herraskainen: söikin vain valkoisia viinimarjoja, jotka ennen syöntiä kastoi lakkahilloon. Pikku Kallen paitakin oli liian lyhyt hänen mielestään. Helmaan oli ommeltava jatkoa, ettei pyllä vilkkuisi. Siihen aikaan eli ilmeisesti 1900-luvun alkua pikkupojat kulkivat paitasillaan ilman housuja.

Yökuntiin kyliltä tulleita oli usein tuvan täydeltä. Muutamat toivat vuodevaatteensa mukanaan. Talonväki levitti makuualustaksi tuvan lattialle varsinkin kihupyhinä monta kupoa olkia. Vieraat nukkuivat joko jalat tai päät vastakkain. Tytöt ja pojat saivat mennä vierekkäin. Öljylamppu paloi koko yön ja käsien piti olla peiton päällä. Rippikoulu-aikaan yöpyjinä oli paljon tyttöjä ja poikia useita vuorokausia. Kirkonkylän talot eivät tavallisesti ottaneet maksua yöpyjiltä, väki kun oli ”omaa kirkkoväkeä”. Kihupyhien aikana maksu oli kuitenkin yöpymisestä ja kahvista markka. (1930- luku?). Hiihtokilpailujen ja koko pitäjää koskevien tapahtumien aikaan talo oli väkeä täynnä. Talon iso leivinuuni oli kovassa käytössä. Puusukset lämmitettiin voitelemista varten uunissa. Monet elämisen vaiheet on talo nähnyt.

Puumala-Seura on vuokrannut talon tiloja Puumalan Taideyhdistys r.y.:n käyttöön kesäkuukausiksi 1990-luvulta alkaen. Kuvataiteen harrastajien työt ovat kiinnostaneet kävijöitä: 500 – 700 kävijää kesä- elokuun aikana. Itse talo herättää myös mielenkiintoa. Siksi tämä eri lähteistä koottu moniste ennen kuvitettua esittelylehtistä.

